

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT KWALITEITSONDERZOEK NTC-PO

Nederlands Onderwijs Hanzestad Bremen

Plaats : Bremen
BRIN nummer : 30WL|C1
Onderzoeksnummer : 292148
Datum onderzoek : 2 maart 2017
Datum vaststelling : 10 april 2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	KWALITEITSPROFIEL	7
3	BESCHOUWING	10
4	VERVOLG VAN HET TOEZICHT.	16

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs bezocht het NTC-PO te Bremen in het kader van een kwaliteitsonderzoek (KO). Daarbij heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de indicatoren van kwaliteitsaspecten op grond van het door de inspectie gehanteerde Toezichtkader PO/VO 2011.

Bij dit kwaliteitsonderzoek doet de inspectie onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs door zich te richten op de kern van goed onderwijs op de school. Het gaat hierbij om indicatoren die betrekking hebben op de kwaliteitszorg, het aanbod, de onderwijstijd, het pedagogisch handelen van leraren, het didactisch handelen van leraren, de afstemming op de onderwijsbehoeften van leerlingen, het schoolklimaat, de begeleiding, de zorg, de resultaten en de ontwikkeling van leerlingen.

Op grond van het kwaliteitsprofiel van de school dat naar aanleiding van een vorig inspectiebezoek is opgemaakt, op basis van risicofactoren die bij de inspectie bekend zijn of afspraken die met de school zijn gemaakt, of op basis van de informatie die door de school is toegestuurd kan de inspectie besluiten om niet alle indicatoren bij het onderzoek te betrekken. Dit is bij uw school niet aan de orde geweest.

Indien de school in het kader van zelfevaluatie over een bepaalde indicator of over een bepaald kwaliteitsaspect voldoende betrouwbare en valide gegevens heeft verzameld kan in overleg tussen school en inspectie besloten worden om de oordelen uit deze zelfevaluatie alleen te verifiëren en deze niet zelf opnieuw te onderzoeken. Doorgaans is dit alleen bij onafhankelijk onderzoek door derden het geval.

Uw school heeft naast de schoolgids en het schoolplan geen documenten ingestuurd die op uw zelfevaluatie-activiteiten betrekking hebben.

De opzet van het onderzoek

Het kwaliteitsonderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn;
- Analyse van, indien beschikbaar, documenten die betrekking hebben op zelfevaluatie-activiteiten van de school en van andere documenten die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd;
- Schoolbezoek, waarbij in alle groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van lessen Nederlandse taal;

- Gesprekken met de coördinator/leraar, de leraren en het bestuur over de kwaliteit van de indicatoren;
- Gesprek met ouders.

Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de kwaliteitsoordelen en de conclusies van het schoolbezoek besproken met het team. Daarbij was een vertegenwoordiging van het bestuur aanwezig.

De inhoud van het rapport

Het onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs levert een kwaliteitsprofiel op van de school (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 geeft de inspectie een beschouwing over de geconstateerde kwaliteit in relatie tot de context of uitgangssituatie van de school. Indien van toepassing worden in deze beschouwing ook de toegevoegde indicatoren betrokken. In de rapporten vanaf schooljaar 2013-2014 is hierin voor iedere bezochte ntc-school apart informatie opgenomen over de aanpak en de gevolgen van de bezuinigingen op het Nederlands onderwijs in het buitenland vanaf januari 2014.

In hoofdstuk 4 is het vervolgtoezicht aangegeven en worden, indien noodzakelijk, afspraken vermeld met betrekking tot wettelijke bepalingen waaraan de school niet voldoet.

2 KWALITEITSPROFIEL

Het kwaliteitsprofiel geeft een overzicht van de waarderungen die de inspectie heeft toegekend aan indicatoren die betrekking hebben op belangrijke kenmerken van goed onderwijs. De met een * gemarkeerde indicatoren zijn bepalend voor de vaststelling van het vervolgtoezicht.

In de waardering is tot uitdrukking gebracht in welke mate de indicatoren bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs:

1. draagt niet of nauwelijks bij;
2. draagt onvoldoende bij;
3. draagt voldoende bij;
4. draagt in hoge mate bij;
5. niet te beoordelen (alleen bij Resultaten en Ontwikkeling van leerlingen). Deze waardering is gegeven indien de school over bepaalde indicatoren geen betrouwbare en valide gegevens beschikbaar heeft.

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.1*	De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal aan het eind van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.					•
1.2*	De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.					•

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.		•		

Tijd		1	2	3	4
3.1	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.				•
3.3	De uitval van geplande onderwijsactiviteiten blijft beperkt.			•	
3.4	Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen blijft beperkt.			•	

Schoolklimaat		1	2	3	4
4.1	De ouders zijn betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
4.2	De leerlingen voelen zich aantoonbaar veilig op school.			•	
4.3	Het personeel voelt zich aantoonbaar veilig op school.			•	
4.7	Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.				•

Didactisch handelen		1	2	3	4
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.				•
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.				•

Afstemming		1	2	3	4
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		•		
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.		•		
7.5	De school gebruikt de informatie van scholen en instellingen waar de leerlingen vandaan komen voor de begeleiding van de leerlingen.			•	

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			•	
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.			•	
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.			•	
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.			•	

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.		•		
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		•		
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
9.6	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	

3 BESCHOUWING

Dit hoofdstuk beschrijft het oordeel van de inspectie over de kwaliteit van het primair onderwijs op Nederlands Onderwijs Hanzestad Bremen te Duitsland en geeft een toelichting op het kwaliteitsprofiel. Daarbij legt de inspectie zo mogelijk verbanden tussen de verschillende onderzochte indicatoren onderling en - voor zover relevant - tussen de indicatoren en de schoolcontext, de specifieke doelstellingen van de school en eerdere inspectieonderzoeken. Voor een goed begrip wordt eerst de uitgangssituatie beschreven.

Uitgangssituatie

De Nederlandse school in Bremen bestaat sinds 2009. In eerste instantie was de school een dependance van de Nederlandse school in Hamburg maar sinds 2013 is de school een zelfstandige stichting met een eigen bestuur. Dit is dan ook het eerste inspectiebezoek van de school in Bremen. Het bestuur bestaat uit vier personen en is relatief nieuw. Op de school zijn vijftien leerlingen ingeschreven maar het aantal fluctueert en het lijkt er op dat op korte termijn er weer drie nieuwe leerlingen bijkomen. Bijna alle leerlingen volgen richting 2 taalonderwijs maar een paar leerlingen zitten in de richting 3 stroom.

Het lerarenteam van de Nederlandse school bestaat uit drie leraren waarvan één sinds januari 2017 is begonnen en ook een aantal coördinerende taken heeft. Ook de twee andere leraren zijn nog maar kort, een half jaar tot anderhalf jaar, verbonden aan de school. Maar het bestuur is blij dat ze weer gemotiveerde en bewaamde mensen heeft weten te vinden nadat twee ervaren leraren in korte tijd zijn vertrokken. Geen van de leraren heeft een pabo-opleiding en daarmee is er geen ervaring met het basisschoolonderwijs. Wel hebben twee leraren de lerarenopleiding afgerond. Eén leraar is niet bevoegd maar heeft veel kennis en ervaring van tweede taal verwerving. Voor een goed begrip van de leerlijnen van het taalonderwijs, de didactiek van het basisonderwijs en de wijze waarop de vooruitgang wordt gevolgd en eventuele achterstanden en stagnaties worden gesignaleerd is het positief dat het bestuur stimuleert om de leraren een bekwaamheidstraject van de NOB te laten volgen. Indien dit niet lukt is het belangrijk om op een andere manier ervaring vanuit het primair onderwijs binnen de school te halen.

De school is gehuisvest in lokalen van de International School In Bremen. De school maakt daar kosteloos gebruik van drie moderne lokalen die de beschikking hebben over ict –mogelijkheden. In één lokaal is er gelegenheid om spullen op te slaan maar leerkrachten nemen daarnaast elke donderdag grote

tassen met mappen en materiaal mee die ze nodig hebben voor de lessen. Ook is het voor de leraren lastig dat ze pas om kwart over drie de lokalen in kunnen en de kinderen er dan al zijn en de les moet beginnen. Het bestuur is bezig de relatie en de communicatie met de international school te verbeteren om kansen te creëren zodat leraren rustiger en beter voorbereid met de lessen kunnen beginnen.

Er wordt lesgegeven aan drie groepen, groep 1 /2, groep 3, 4, 5 en groep 6 en 7. Er zijn geen groep 8 leerlingen. Wel bestaat de wens te starten met een 8 plus groep.

De uitgangssituatie lijkt hiermee redelijk stabiel al blijven de vele wisselingen, zowel binnen het bestuur als van het team, een kwetsbaarheid net als de onervarenheid en vooral een tekort aan kennis met het basisschoolonderwijs van de leraren. Toch is iedereen erg betrokken bij de school en wordt er op dit moment veel tijd en energie gestoken in de schoolontwikkeling

Aanpak en gevolgen bezuinigingen

Net nadat het bestuur zelfstandig werd kwam de boodschap dat de subsidie weg zou vallen. Dit heeft een sterke wissel getrokken op de inhoudelijke ontwikkeling van de school. Er is veel tijd en energie gestoken in het verwerven van donaties en fondsen, met wisselend succes. Uiteindelijk heeft het bestuur er voor gekozen om de ouderbijdrage te verhogen en afhankelijk te maken van het aantal leerlingen dat zich bij de school inschrijft. Gelukkig zijn er nu ook weer een aantal leerlingen van de international school Bremen waardoor de school kosteloos van de lokalen van de ISB gebruik kan maken. Tevens zijn er een paar nieuwe leerlingen ingeschreven en er is recent een donatie ontvangen. De financiële situatie is nu stabiel maar is kwetsbaar en steeds weer afhankelijk van kleine factoren. De school kan nu de leraren betalen maar de middelen voor materiaal, leermethoden en scholing van de leraren zijn heel beperkt. Toch is het bestuur samen met het team positief en blijven ze werken aan kwaliteitsverbetering, waar volgens het bestuur meer de focus op moet gaan liggen.

Algemeen beeld

De inspectie heeft een ambitieus team aan het werk gezien en een betrokken bestuur gesproken die met elkaar de ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs op de Nederlandse school in Bremen op een hoger plan willen brengen.

Tijdens de lessen weten de drie leraren een heel veilig en prettig schoolklimaat te realiseren. De lessen zijn van voldoende tot goed niveau en er gaat geen onderwijstijd verloren.

Met de grote taalverschillen op de school is het bijna een noodzaak om het onderwijs af te stemmen. Hier slagen de leraren in, alleen bij de instructie komt dit nog onvoldoende tot zijn recht.

Het leerstofaanbod wordt in voldoende mate aangeboden maar de doorgaande lijn ontbreekt. Dat komt voornamelijk omdat hierover nog onvoldoende kennis bij de leraren aanwezig is. Datzelfde geldt voor het systematisch volgen en analyseren van de voortgang en ontwikkeling van de leerlingen. Er is een samenhangend systeem, dat wordt ook gebruikt. Maar door onervarenheid met deze instrumenten volgen de leraren nog onvoldoende systematisch de voortgang en ontwikkeling van de leerlingen. Op basis van het werk dat leerlingen maken en soms ook met behulp van methodegebonden toetsen wordt geanalyseerd welke zorg en extra hulp en huiswerk de leerlingen nodig hebben en dit wordt ook planmatig uitgevoerd en geëvalueerd.

Kortom de inspectie heeft een school in ontwikkeling gezien en leraren die het wiel aan het uitvinden en zoekende zijn. Er is de afgelopen jaren weinig geborgd. Het vertrek van twee ervaren leerkrachten heeft het bestuur doen beseffen dat de focus de afgelopen jaren erg heeft gelegen op de financiële situatie van de school. Kwaliteitsontwikkeling en dan met name de borging en de evaluatie van het onderwijs en de resultaten zijn hierdoor te weinig systematisch aan de orde geweest. Hierdoor heeft de inspectie ook de resultaten niet kunnen beoordelen. Het is goed dat het bestuur dit heeft gesignaleerd en een aantal daaraan gerelateerde verbeteractiviteiten heeft omschreven in het nieuwe schoolplan en de schoolgids. De planmatigheid van de verbeteractiviteiten is dan ook voldoende net als de verantwoording naar belanghebbenden.

Toelichting

Opbrengsten

De school houdt de resultaten bij in een overzicht maar dit overzicht is onvoldoende duidelijk en onvolledig. Hierdoor kan de inspectie niet beoordelen of de leerlingen weinig vertraging oplopen tijdens hun schoolperiode. Uit de gegevens in dit overzicht en uit de informatie van een aantal bovenbouwleerlingen blijkt echter niet dat leerlingen te maken hebben met

grote achterstanden. Veel leerlingen komen dicht bij het niveau van kinderen die in Nederland onderwijs krijgen. De inspectie heeft hiervoor naar de leerresultaten van een aantal bovenbouwleerlingen gekeken op de landelijk genormeerde toetsten voor technisch lezen en begrijpend lezen. Daarnaast heeft de inspectie de vorderingen op het gebied van spelling en woordenschat betrokken. Het lijkt er dan ook op dat alle leerlingen voldoende vooruitgang boeken maar zoals gezegd door het ontbreken van heldere analyses onthoudt de inspectie zich van een oordeel.

Onderwijspraktijk

Op de Nederlandse school in Bremen is het didactisch handelen van voldoende tot goed niveau. De lessen kenmerken zich door een prettige ambitieuze en positieve sfeer. Leerlingen werken hard en geconcentreerd en doordat de lessen zo goed zijn voorbereid realiseren de leraren een taakgerichte werksfeer. Een bijzondere prestatie van de leraren die de leerlingen na een drukke schooldag toch weten te motiveren om ook op de Nederlandse school hun uiterste best te doen. Hierdoor wordt de onderwijstijd heel efficiënt gebruikt naast het feit dat goed wordt bijgehouden of leerlingen aanwezig zijn en of het aantal uren onderwijs wordt gehaald.

De leraren op de Nederlandse school in Bremen besteden veel aandacht aan de voorbereiding van de lessen. De leerlijnen van Stichting Leerplan Ontwikkleing (SLO) en de methoden spelen hierbij een belangrijke rol waardoor de aangeboden leerinhouden dekkend zijn voor de kerndoelen. Positief is dat dit nu allemaal wordt vastgelegd en dat ook de ouders hier wekelijks een afschrift van krijgen.

De leraren ontwikkelen daarnaast voor hun eigen groepen zelf heel veel. Hiervoor gebruiken ze de informatie die er nog op de school is, het internet en de wat verouderde methodes. Doordat ze zelf nog zo aan het zoeken zijn wat het beste bij hun klas past ontbreekt de doorgaande lijn tussen de verschillende leerjaren. Daarbij komt dat de leraren te weinig kunnen terugvallen op kennis en ervaring van het basisonderwijs en de informatie die er was is onvoldoende geborgd.

Door de betrokkenheid van de leraren heeft de inspectie wel gezien dat de leraren bij het aanbod en de verwerking van het aanbod het onderwijs afstemmen. Zo werken de leerlingen met boekjes die bij hun niveau passen en worden de dictees en de leesboeken hierop aangepast. De school kan overwegen meer te gaan werken vanuit leerlijnen en minder de leeftijdsgroepen bij elkaar te zetten waardoor het wellicht beter mogelijk is om de instructie meer

af te stemmen op de verschillen tussen de leerlingen. Door het schaken op zo veel borden is hier nu soms te weinig gelegenheid voor.

De leraren toetsen de leerlingen heel secuur met de methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen vanuit een samenhangend systeem van instrumenten. Voor een beter inzicht kan het zinvol zijn om bijvoorbeeld bij het toetsen de richtlijnen en kennis van cito en het nob te gebruiken. Want de leraren volgen de ontwikkeling van de leerlingen wel maar hebben er onvoldoende zicht op of de voortgang en ontwikkeling van de leerlingen toereikend is. Met dit inzicht is het mogelijk om extra uitdagingen te zoeken voor leerlingen die dat nodig hebben, doelen te stellen per niveau en hiaten op te sporen in het onderwijsleerproces.

De achterstanden en belemmeringen worden wel geanalyseerd met behulp van gemaakt werk, toetsresultaten en afgenomen dictees. Op basis hiervan leggen leraren de leerstof nog een keer uit, wordt er leerstof herhaald of worden extra oefeningen gezocht. Doordat de klassen klein zijn en de niveaus tussen de leerlingen groot, zijn er geen handelingsplannen. De leraren zoeken per leerling uit wat het beste past. Dit kan aangescherpt worden door hier voor elke leerling doelen aan te verbinden, wellicht in samenspraak met ouders en de leerling zelf. Doordat het onderwijs zo kindgericht is vormgegeven heeft de inspectie de zorg als voldoende beoordeeld. Toch liggen er kansen bij de concretisering en daarmee ook meetbaar maken van de doelen. Goed inzicht in de toetsmethodiek en de taalleerlijnen is daarbij belangrijk.

Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg is een belangrijk aandachtspunt. Het ontbreekt op de school aan een cyclische manier van kwaliteitszorg waarin zowel de leeropbrengsten als ook de onderwijskwaliteit wordt geëvalueerd. Hierdoor is het voor de school niet objectief zichtbaar hoe de school het doet en wat er wellicht nodig is om de onderwijskwaliteit en de opbrengsten te verbeteren. Er wordt door het bestuur wel gesproken met ouders, leraren en leerlingen maar dit is onvoldoende systematisch om op een objectieve manier inzicht te krijgen in de kwaliteit van het onderwijsproces.

Daarbij is ingezet beleid de afgelopen jaren onvoldoende structureel geborgd. Hierdoor zijn de drie relatief nieuwe leerkrachten het onderwijs op de Nederlandse school deels opnieuw aan het uitvinden en herontwikkelen. Dit gebeurt echter zeer ambitieus en met een grote betrokkenheid.

Gelukkig ziet het bestuur de noodzaak van een goed kwaliteitszorginstrument en onderwijsinhoudelijke kwaliteitsverbetering in. Voor een groot deel heeft het bestuur dit al opgenomen in het nieuwe schoolplan waarin de vierjaren visie is uitgewerkt. In de schoolgids is dit vertaald naar jaarlijkse doelstellingen voor het komende schooljaar. Dit kan iets specifieker en concreter worden beschreven en meer in een tijdspad worden gezet maar de opzet voldoet. Daarmee is de planmatigheid van de verbeteractiviteiten voldoende en duidelijk en staan in de schoolgids een aantal essentiële onderwerpen.

4 VERVOLG VAN HET TOEZICHT

Bij dit kwaliteitsonderzoek heeft de inspectie ook de naleving van een aantal wettelijke voorschriften over de door het bestuur vastgestelde schoolgids en het schoolplan onderzocht, zoals die voor scholen in Nederland gelden. Op basis hiervan heeft de inspectie met de school afgesproken dat de wettelijke voorschriften met betrekking tot de sociale veiligheid in de schoolgids van 2017-2018 worden opgenomen.

De bevindingen van dit kwaliteitsonderzoek leiden tot het volgende arrangement voor het vervolg van het toezicht (toezichtarrangement):

De aangetroffen kwaliteit van het onderwijs op de school vraagt geen aanpassing van de reguliere onderzoeksplanning van de inspectie. In beginsel volgt over vier jaar opnieuw een kwaliteitsonderzoek. Tevens zal de inspectie met belangstelling de ontwikkeling van de school volgen.